

Eeuwig Woord, U willen wij bezingen

Gezang 476 uit het Liedboek voor de kerken (1973)

1 Eeuwig Woord¹, U willen wij bezingen,
God uit God en Licht uit Licht²;
Wijsheid³, voor de aanvang aller dingen⁴
spelend voor Gods aangezicht⁵;
engel Gods⁶ uit Isrels oude dagen⁷,
Zoon van 's Vaders eeuwig welbehagen⁸,
dienaar⁹ van Gods hoog bevel¹⁰,
kind der maagd¹¹, Immanuël¹²!

¹ [Johannes 1:1-3](#) “In den beginne was het Woord”

² Uit de [geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel](#), waar de godheid van Christus wordt beleden met de bewoordingen van een liturgische lofzang. In [1 Johannes 1:5](#) staat dat God Licht is.

³ Wijsheid is hier gebruikt in plaats van de benaming Woord, zoals die in [Johannes 1](#) en [1 Johannes 1](#) voorkomt. De Bijbelse uitspraken over Wijsheid werden later allemaal toegepast op Jezus Christus, bij Wie Woord en Wijsheid als gelijken worden genomen. Een theologisch probleem blijft dan echter dat volgens het Niceno-Constantinopolitanum (de juiste benaming voor de Geloofsbelijdenis van Nicea) Jezus geboren is, niet geschapen.

⁴ In de [Wijsheid van Jezus Sirach](#) wordt de wijsheid bezongen als een schepsel vóór iets anders werd geschapen; deze gedachte gaat terug op een uitspraak in [Spreuken](#) waar de wijsheid claimt als eerste te zijn geschapen; dit is later allemaal toegepast op Jezus Christus, bij Wie Woord en Wijsheid als gelijken worden genomen. Een theologisch probleem blijft dan echter dat volgens het Niceno-Constantinopolitanum (de juiste benaming voor de Geloofsbelijdenis van Nicea) Jezus geboren is, niet geschapen.

⁵ Oorspronkelijk *Ludens coram Deo*, een vrije interpretatie van wat in [Spreuken](#) wordt geschetst van de Wijsheid als een kind bij God

⁶ In het Oude Testament wordt verschillende keren de Engel van God genoemd, waar een boodschap uit de hemel klinkt of God op een andere manier aan de mensen verschijnt. In de traditie is deze engel vaak gelijkgesteld aan Jezus, Die ook vóór Zijn geboorte op deze manier aan de mensen verscheen, bijvoorbeeld aan [Hagar](#), [Jakob](#), [het volk Israël tijdens de woestijnreis](#) en [de ouders van Simson](#).

⁷ Poëtische omschrijving van de geschiedenis van Israël zoals deze in het Oude Testament wordt beschreven, van ongeveer 1800-300 vóór Christus.

⁸ Dit woord wordt in de NBV-vertaling nauwelijks gebruikt. De combinatie zoals in deze zin komt in de Bijbel niet voor, maar gaat terug op de profetieën over de lijdende knecht des Heeren in [Jesaja 42](#) en [Jesaja 53](#). In het Nieuwe Testament is vooral de stem uit de hemel bij [de Doop in de Jordaan](#) en bij de [verheerlijking op de berg](#) waar de woorden Zoon en welbehagen (in de Statenvertaling) bij elkaar staan. De Vader noemt Jezus daar dus de Zoon van Zijn welbehagen.

⁹ Het tegendeel wordt ontkend in [Paulus' brief aan de Galaten](#). Jezus wordt onder andere in [Paulus' brief aan de Filippijzen](#) beschreven als een dienstknecht.

¹⁰ Het bevel van God is de boodschap van redding door Jezus Christus, [Romeinen 16](#). God wil dat mensen leven, [Ezechiël 18](#). Zijn gebod is eeuwig leven, zegt [Jezus](#).

¹¹ Eén van de kernpunten van de christelijke geloofsbelijdenis, dat Jezus geboren is uit de maagd Maria. Dit gaat terug op de profetie van [Jesaja](#), ook wel Immanuel-profetie genoemd, die wordt aangehaald door Lucas bij de [aankondiging van de geboorte door de engel aan Maria](#), de zogenaamde annunciatie.

¹² De [profetie van Jesaja](#) wordt door Mattheus aangehaald bij de [aankondiging van de geboorte van Jezus in een droom aan Jozef](#)

2 Lam¹³ van God¹⁴, in eeuwigheid te prijzen¹⁵,
die voor 's werelds zonden boet¹⁶,
uw gekruisigd¹⁷ vlees is waarlijk spijs¹⁸,
waarlijk drank uw heilig bloed¹⁹.
Uit een duister, vrees'lijk boven mate²⁰
riep Gij tot Hem die U had verlaten²¹,
maar uw stem breekt door de nacht²²:
Vader²³, wereld, 't is volbracht²⁴.

¹³ Door Johannes de Doper wordt Jezus aangewezen als het Lam van God dat de zonde der wereld wegdraagt, Latijn “Agnus Dei qui tollis peccatum mundi”, hoewel in liturgische teksten meestal het Latijnse meervoud “peccata” wordt gebruikt. Het is afkomstig uit het evangelie naar de beschrijving van [Johannes](#). Voor Johannes was het als priesterzoon een diepzinnige verwijzing. Eerst had hij de Heilige Geest in de gestalte van een duif op Jezus zien neerdalen, nu wijst hij Hem aan als het Lam. Duif en lam zijn in de tempelcultus van Israël de meest gebruikte offerdieren. Hij verwijst hier dus meteen naar de bereidheid van Jezus om Zich als het volmaakte offer aan te bieden en de zonde der wereld weg te dragen.

¹⁴ Het is niet zomaar een lam, maar een lam dat door God wordt gegeven, zoals bij de geschiedenis van het offer van Abraham in [Genesis](#).

¹⁵ Volgens de Bijbel duurt Gods lof tot in eeuwigheid, bijvoorbeeld [Psalmen](#) of [Openbaring](#).

¹⁶ Hier wordt weer verwezen naar [Johannes](#), hoewel Johannes de Doper de term “boeten” daar niet gebruikt. Dit is een theologische uitbreiding, waarbij de gedachte dat alleen een schuldige kan boeten is uitgebreid met het thema dat Christus voor de zonden van de gehele wereld heeft geboet, wat onder andere gebaseerd is op [de eerste brief van Johannes](#), waar de term verzoening wordt gebruikt.

¹⁷ Een andere kern van het christelijk geloof, dat Jezus de gekruisigde is. Voor een uitleg van wat kruisiging inhoudt, klik [hier](#). De kruisiging wordt in alle vier de evangeliën beschreven, [Mattheus](#), [Marcus](#), [Lucas](#), [Johannes](#). Paulus vat het evangelie er zelfs mee samen, bijvoorbeeld in zijn [eerste brief aan de Corinthiërs](#).

¹⁸ Hier wordt verwezen naar het Avondmaal, ook wel eucharistie genoemd of maaltijd des Heeren. Bij de instelling ervan gaf Jezus brood aan elk van Zijn discipelen met de woorden: “[Dit is Mijn lichaam](#)”. Na de wonderbare spijziging ([Johannes](#)) zegt Jezus: “Mijn vlees is waarlijk Spijs, en Mijn bloed is waarlijk Drank”.

¹⁹ Zie ook de vorige noot. Bij de instelling van het Avondmaal gebruikte Jezus de bij de sedermaaltijd behorende wijn voor de instelling van het andere dl van het Avondmaal, de [beker](#). Heilig is één van de eigenschappen van God en hoort dus ook bij Jezus, Zijn lichaam en Zijn bloed.

²⁰ Tijdens de kruisiging doet zich een [duisternis](#) voor. Deze duisternis onderstreepte het lijden van Christus, alsof Hem zelfs geen licht meer werd gegund. Zie ook de volgende noot.

²¹ Volgens de christelijke theologie is Jezus aan het kruis tot in de hel gegaan. Vandaar dat Hij aan het kruis riep: “[Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten!](#)” Hiermee citeert Hij een [Psalm](#). Schrijvend is dat Hij steeds leerde dat God onze Vader is en dat wij Hem met die naam moesten aanroepen, maar dat Hij hier de naam Vader niet meer gebruikt.

²² De dichterlijke beeldspraak werkt het thema van de duisternis uit door Jezus met een van de laatste kruiswoorden de “nacht” te laten verbreken.

²³ In de kruiswoorden staat nergens dat Jezus Vader en wereld aanspreekt. Wel is het contrast met de godverlatenheid groot wanneer Jezus in de beschrijving van Lucas zegt: “[Vader, in Uw handen beveel Ik Mijn Geest!](#)” Zijn God is nu weer Zijn liefdevolle en zorgende Vader. Dit kruiswoord krijgt alleen maar meer diepte wanneer we dit lezen als een citaat uit het [Psalmbboek](#).

²⁴ Volgens de christelijke leer was het lijden van Jezus voorbij toen Hij aan het kruis uitriep: “[Het is volbracht!](#)”

3 Meester²⁵, Heer, uw graf kon U niet houden²⁶:
heerlijk zijt Gij opgestaan²⁷.
Die U als verrezene²⁸ aanschouwden
baden U verwonderd aan²⁹.
Op de berg³⁰ hebt Gij bevel³¹ gegeven,
en van de aarde zegenend³² verheven
zondt Gij op het Pinksterfeest³³
als in storm en vuur³⁴ uw Geest³⁵.

²⁵ Jezus werd door Zijn leerlingen Meester genoemd, Rabbi in het Hebreeuws. Bij het graf wordt Hij zo ook aangesproken door [Maria Magdalena](#). Op deze manier heeft deze titel alles te maken met het thema van dit derde vers, de opstanding uit het graf, een ander kernpunt van het christelijke geloof.

²⁶ Al snel wordt de opstanding van Jezus uit de dood uitgelegd als onmacht van de dood tegenover de goddelijke overmacht van Jezus, bijvoorbeeld in de [toespraak van Petrus](#) op het tempelplein op de Pinksterdag.

²⁷ De opstanding van Jezus wordt door [vele verschijnselen](#) begeleid die de heerlijkheid van de opstanding benadrukken. Heerlijkheid is in dit verband uit te leggen als de macht die de heerser heeft, het heer en meester zijn. Majesteit zou misschien beter begrepen worden.

²⁸ Bij de opstanding is de Vader actief als Degene Die opwekt, zodat Jezus dan de Opgewekte wordt genoemd, en Jezus is actief als Degene Die in eigen kracht de dood overwint, dan wordt Jezus de Opgestane of Verrezene genoemd.

²⁹ Aanbidding komt alleen God toe. Hier heeft Jezus getoond dat Hij God is en staat het Zijn [volgelingen](#) vrij Hem te aanbidden. OP de \zondag na Pasen is Thomas de eerste die dit verwoordt als hij [Jezus zijn Heere en zijn God](#) noemt.

³⁰ Jezus had een afspraak met Zijn discipelen gemaakt om elkaar weer te zien op een berg in Galilea. Met [deze ontmoeting](#) sluit Mattheus zijn evangelie af.

³¹ Het [zendingsbevel](#) is een opdracht om de hele wereld het evangelie te brengen.

³² In de beschrijving van Lucas [zegt Jezus Zijn discipelen](#) terwijl Hij afscheid van hen neemt en naar de hemel gaat.

³³ Precies 7 weken na Pesach is het Wekenfeest. 7 weken betekent dat het Wekenfeest op de 50^e dag begint. Pentakosioi, vijftig in het Grieks, is bij ons verbasterd tot [Pinksteren](#). Dit betekent dat de discipelen precies 10 dagen bij elkaar zijn geweest sinds de dag van de Hemelvaart.

³⁴ De tekens van Pinksteren zijn [wind en vuur](#). Petrus legt de [betekenis](#) uit door te verwijzen naar de profeet [Joel](#).

³⁵ Dit lied gaat meteen na de belijdenis over Christus door met de belijdenis van de Heilige Geest, een ander kernpunt van het christelijke geloof. De Heilige Geest was beloofd in het Oude Testament en door Jezus en wordt [hier](#) ontvangen.

4 Mensenzoon³⁶ tussen de kandelaars³⁷,
Wortel Davids³⁸, Morgenster³⁹,
blijf uw kerk vergaderen, bewaren⁴⁰,
roep⁴¹ haar van nabij en ver⁴².
Laat de luchters⁴³ branden van uw klaarheid⁴⁴,
maak uw kerk tot pijlers van uw waarheid⁴⁵,
schuilplaats in de wildernis⁴⁶,
huis waarin uw vrede is⁴⁷.

³⁶ De term “Mensenzoon” komt het eerst voor in de profetieën van [Daniël](#). Het is iemand die lijkt op een “mens”, maar die duidelijk meer is, namelijk God. De vertaling “Mensenzoon” is een zogenaamd Hebreeuws, waarbij een typische Hebreeuwse stijlform letterlijk in het Nederlands is vertaald. In 1991 speelde iets dergelijks toen de Arabische vorm “moeder aller oorlogen” letterlijk werd vertaald en Saddam Hoessein hiermee belachelijk werd gemaakt. De titel “Mensenzoon” heeft de Heere Jezus vaak gebruikt als een zelfaanduiding, bijvoorbeeld in [Mattheus](#) of [Johannes](#).

³⁷ In de [Openbaring van Johannes](#) ziet Johannes iemand die hij beschrijft als een “mensenzoon” tussen kandelaars of lampstandaarden lopen. Johannes ziet iets dat hij herkent als een priester die als taak heeft de verlichting in het heilige van de tempel brandende te houden. In de tempel was het een twaalfarmige kandelaar, de zogenaamde menorah, die symbool stond voor Israël, waarmee werd uitgebeeld dat Israël altijd in Gods gedachten was. Hier gaat het om zeven kandelaars, die betekenen dat de zeven gemeenten die de hele wereldkerk vertegenwoordigen altijd in Gods gedachten zijn dankzij het werk van de mensenzoon.

³⁸ De wortel Davids, niet de afstameling maar de oorsprong van David. Deze term wordt eerst gebruikt in een messias-profetie van [Jesaja](#), en vervolgens aangehaald in [Paulus’ brief aan de Romeinen](#) en in het [begin](#) en het [eind](#) van de openbaring van Johannes. In de eerste twee teksten wordt niet over David gesproken maar over Isai. Isai is de vader van David, die de tweede koning van Israël werd en één van de stamvaders van Jezus is.

³⁹ De morgenster is een beeld dat we al tegenkwamen in de [Openbaring van Johannes](#) en dat verder onder andere genoemd wordt in de [2e brief van Petrus](#). De betekenis ontgaat ons, met kunstlicht verweende mensen, maar is voor de antieke mens heel eenvoudig. Vóór de zon opgaat verschijnt eerst de Morgenster, Venus, als een bode dat de morgen aanbreekt. Op dezelfde wijze is de eerste komst van Jezus een betrouwbaar teken dat spoedig de zon zal opgaan en de eeuwige dag zal aanbreken. In deze beeldspraak is de eeuwige dag de nieuwe tijd waarin God zal regeren en er geen zonde, ellende, verdriet of dood meer zal zijn.

⁴⁰ Het werk van de in de hemel opgenomen Jezus Christus is onder andere Zijn kerk te [vergaderen](#) en te [bewaren](#). De teksten zijn niet een letterlijke bron, maar de doorgaande lijn van de boeken van het Nieuwe Testament is wel als weergegeven.

⁴¹ Het werk van Jezus is om zondaren te roepen, op te roepen om een nieuw leven te beginnen, zoals onder andere in [het evangelie van Lucas](#) beschreven staat.

⁴² Paulus schrijft in zijn [brief aan Efeze](#) dat het evangelie voor Israël en voor de andere volkeren, de heidenen is. Israël is het volk dat nabij was, dicht bij de beloften, de heidenen waren oorspronkelijk ver daarvandaan maar zijn nu ook dichtbij.

⁴³ Luchter of kandelaar, zoals al eerder genoemd in [de Openbaring van Johannes](#).

⁴⁴ Klarheid of helderheid. Het gaat om heel heldere olie, dus zonder enige verontreiniging. In de visioenen van [Zacharia](#) wordt beschreven dat speciale gouden olie de kandelaars brandende houdt. De olie vloeit vanzelf van de olijfbomen in de kandelaars. De eerste persing levert de beste olie, hier is het olie van vóór de eerste persing, dus de allerbeste kwaliteit.

⁴⁵ Paulus schrijft in zijn [eerste brief aan Timotheüs](#) dat de kerk een pilaar of pijler van de waarheid moet zijn.

⁴⁶ [Jeremia](#) beschrijft een koning die zal zijn als een schuilplaats in de wildernis. Dit lied is gedicht door Herrnhutters. Hun naam hebben zij gekozen toen zij gevlucht waren uit Bohemen voor de Rooms-Katholieke vervolging. Als Boheemse broeders, volgelingen van de in 1415 op de brandstapel vermoorde Johannes Hus en daarom ook wel Hussieten genoemd, hadden zij zich vaak schuilgehouden in de wildernis. Toen de vervolging toenam werden ze steeds vaker gedwongen naar het buitenland te vluchten. Eén zo’n groep vond op het landgoed van de graaf von Zinzendorf een veilige plek. Het dorp dat zij daar stichtten noemden zij Herrnhut, onder de hoede van de heer (Zinzendorf)/Heere (God). Schuilplaats in de wildernis hebben zij dus ook persoonlijk goed begrepen.

⁴⁷ In [Mattheus](#) krijgen de discipelen opdrachten hoe zij zich hebben te gedragen, onder andere door vrede te wensen aan het huis waar zij ontvangen worden. Zo heeft de Heere Jezus het ook gedaan bij Zijn [verschijning](#)

5 Levensvorst⁴⁸, U loven de geslachten⁴⁹,
en tot uw verborgen tijd⁵⁰
blijft de bruid⁵¹ uw wederkomst⁵² verwachten,
't einde van haar bange strijd⁵³.
Houd haar⁵⁴ waakzaam⁵⁵; doe haar, 't hoofd geheven⁵⁶,
uit die hoge heilsverwachting⁵⁷ leven,
tot zij op de jongste dag⁵⁸,
met U triumferen⁵⁹ mag.

aan de discipelen na Zijn opstanding. Het kerkgebouw wordt vaak een huis van God genoemd. Gods vrede is daar niet doordat Hij daar op een mystieke wijze zou wonen, maar doordat het de plek is waar het evangelie van vergeving van zonden wordt verkondigd en daar de Heilige Geest wil komen wonen en werken in mensenharten.

⁴⁸ Nadat hij en Johannes een verlamde hebben genezen legt Petrus in het boek [Handelingen](#) uit waardoor hij dit heeft kunnen doen. Hierin noemt hij Jezus vorst van het leven, oftewel de machtige die zelfs over de dood macht heeft.

⁴⁹ Het doel van Christus' werk op aarde is dat alle generaties Hem zullen loven, zoals ook in [Psalm 22](#) wordt bezongen.

⁵⁰ Hiermee wordt het moment van de wederkomst bedoeld. Deze tijd is verborgen, zelfs de Zoon van God weet deze tijd niet, alleen de Vader, zegt Jezus in het [evangelie volgens Marcus](#).

⁵¹ Johannes de Doper heeft het over [blijdschap over de bruidegom](#). Deze beeldspraak wordt veel verder uitgewerkt in de Openbaring van Johannes, waar het eerst gaat over de [beeldspraak van een bruiloftsmaal en de blijdschap voor de gasten](#). Vervolgens wordt de voltooiing van de wederkomst geschilderd doordat een [nieuw Jeruzalem uit de hemel neerdaalt, versierd als een bruid voor haar man](#). Vervolgens wordt deze beeldspraak nog verder uitgewerkt doordat de kerk wordt geschilderd als de [bruid van Christus die samen met de Heilige Geest verlangend zucht naar de wederkomst van Christus](#). Deze hele beeldspraak gaat dus over aspecten van de wederkomst, namelijk de feestvreugde, de voorbereiding door een heilig en goed leven en het verlangen. alle andere associaties bij het bruid zijn van de kerk worden niet uitgewerkt of gesuggereerd.

⁵² Nog een kernpunt van het christelijk geloof dat als apart geloofsartikel in de oudste vormen van de christelijke geloofsbelijdenis een plek heeft, dat van de wederkomst van Christus. De engelen noemen dit al bij de [Hemelvaart](#). In het laatste Bijbelhoofdstuk herhaalt de Heere Jezus twee keer de [belofte dat Hij spoedig zal terugkomen](#). Het voorlaatste Bijbelvers bevat [deze belofte zelfs nog, met een verlangend bidden van de kerk als antwoord](#).

⁵³ Het leven van de christen wordt vaak afgebeeld als een [strijd](#). Deze strijd is een [leven lang](#), hoeft niet per se een strijd met wapens te zijn maar kan ook een [wedstrijd](#) zijn. De strijd is geestelijk en vraagt daarom om een [andere wapenrusting](#). Het einde van deze strijd is wanneer Christus de [eindoverwinning](#) heeft behaald.

⁵⁴ De beeldspraak van de kerk als bruid wordt hier vastgehouden.

⁵⁵ De Heere Jezus heeft vaak gewaarschuwd dat het einde onverwachts zal zijn en dat iedereen daarom [waakzaam](#) moet blijven. Een bekend voorbeeld van zo'n waarschuwing is zijn gelijkenis van [de 5 wijze en de 5 dwaze maagden](#), waar het ook weer gaat over een bruiloft.

⁵⁶ Een letterlijke verwijzing naar een [aansporing van Jezus](#) betreffende de wederkomst. Wie ergens naar uitkijkt heft het hoofd omhoog en kijkt naar de wolken of er al iets zichtbaar is.

⁵⁷ Verwachting van het heil, van de verlossing, zoals in de [vorige verwijzing](#) genoemd.

⁵⁸ De jongste dag is de laatste dag, de meest recente dag, de dag zonder leeftijd. Beeldspraak voor de dag van de wederkomst, de laatste dag van deze jaartelling. Ook wel letterlijk genomen omdat die dag nooit meer eindigt doordat er [geen nacht](#) meer zal zijn, waarbij nacht in de eerste plaats is bedoeld als [beeldspraak voor angst, nood en ellende](#).

⁵⁹ De strijd eindigt met een grote [overwinning](#).